[2019] 13 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 520

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

ਵੀ.

ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਆਰ.

(2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1565-66)

ਅਕਤੂਬਰ 15,2019

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985-ਐਸ. ਐਸ.50, 15-ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖੋਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ।ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ50, ਜੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ/ਵਸਤੂ ਦੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਦੋਸ਼ੀ (ਵਾਹਨ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ) ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਪਏ ਸੱਤ ਥੈਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ-ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂ/ਐੱਸ.15 ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 50ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ-ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ, ਕਿਹਾ ਗਿਆਃਐੱਸ 50 "ਨਿੱਜੀ ਖੋਜ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਧਾਰਾ 50ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿੱਜੀ ਖੋਜ ਦੌਰਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਚੀਜ਼ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।ਧਾਰਾ 50 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੰਟਰਾਬੈਂਡ ਦੇ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ 50 ਦਾ ਆਦੇਸ਼।ਧਾਰਾ 50 "ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ" ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹਨ ਜਾਂ ਕੰਟੇਨਰ ਜਾਂ ਅਹਾਤੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ-ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਪਦਾਰਥ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ-ਪਰ, ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਧਾਰਾ 50ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।50 ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ "ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ" ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ **ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 57 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ (3) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

.

ਯੂ/ਐਸ 50ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ।ਪਰ ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 34 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਦੇ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਸੱਤ ਥੈਲੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਬਜ਼ਾ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼, ਬਹਾਲ-ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 10 ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਿਫਾਲਟ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਰੱਖਿਆਃ1.1ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ "ਨਿੱਜੀ ਖੋਜ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ "ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ' ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।[ਪਾਰਸ 12,14] [526-ਜੀ; 530-ਐਚ; 531-ਏ]

1.2 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ "ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ" ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਾਹਨ ਜਾਂ ਕੰਟੇਨਰ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ।ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 57 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ (3) ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ "ਸਿਰਫ਼" ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਪਰ ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤੇ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਪਦਾਰਥ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਸੂਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਇਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਸੀ

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ "ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ" ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸਿੱਧੇ ਸਿੱਟੇ (3) ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਗਿਆ ਹੈ।ਦਿਲੀਪ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 34 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਵਾਲੇ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਸੱਤ ਥੈਲੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 10 ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਡਿਫਾਲਟ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆ ਨੂੰ 15 ਨਵੰਬਰ, 2019 ਤੱਕ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਕੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ।ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਖ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ।ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 01.12.2019 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।[ਪਾਰਸ 16-21] [532-B-H; 533-A-C]

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ **(1999) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 172:**

[1999] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 977-ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਭਾ ਜਡੇਜਾ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ **(2011)**

1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 609: [2010] 13 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ 255; ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ **(2010) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 746:[2010] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 785-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।**

ਦਿਲੀਪ ਅਤੇ ਐਨਰ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਐੱਮ. ਪੀ. **(2007) 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 450:[2006] 9 ਪੂਰਕ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 390-ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।**

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[2006] 9 ਸਪਲਿ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 390 ਨੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਪੈਰਾ 9

[1999] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 977 ਮੰਨਿਆ ਪੈਰਾ 13

[2010] 13 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ 255 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਪੈਰਾ 13

[2010] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 785 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਪੈਰਾ 15

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ 2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1565-1566

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 2011 ਦੇ ਸੀ. ਆਰ. ਏ.-ਡੀ.-917-ਡੀ. ਬੀ. ਅਤੇ 2011 ਦੇ ਸੀ. ਆਰ. ਏ.-ਡੀ.-923-ਡੀ. ਬੀ. 22.01.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਗੋਗੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤਨੂਪਰੀਆ, ਵਕੀਲ।ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਨਰੇਸ਼ ਦਿਲਾਵਰੀ, ਮਹੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੇਫਾਲੀ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਪਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਰਤੀ ਗੁਜਰਾਲ, ਜੀ. ਬਾਲਾਜੀ, ਵਕੀਲ।ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੱਜ

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ [2] ਦੇ ਫੈਸਲੇ [1] ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵਿਰੁੱਧ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਃ

"3. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 19.8.2009 ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗਸ਼ਤ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਹਿੰਦ ਬਾਈਪਾਸ, ਰਾਜਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।ਜਦੋਂ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰ. ਪੀਬੀ-13-ਡੀ-7000 ਨੂੰ ਅੰਬਾਲਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ।ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਗੱਡੀ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਉਲਟਾਓ ਦੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

[1] ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ dt.22.1.19 CRA-D-917-DB/2011 ਅਤੇ CRA-D-923-DB/2011 ਵਿੱਚ

[2] ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਸ਼ੱਕ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਔਰਤ ਬੈਠੀ ਸੀ।ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੱਸੀ।ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ. ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਪਏ ਥੈਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ।ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ।ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਭੁੱਕੀ ਨਾਲ ਭਰੇ 7 ਥੈਲੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।ਹਰੇਕ ਥੈਲੇ ਵਿੱਚੋਂ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਦੋ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਥੈਲੇ ਦੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਭੁੱਕੀ ਦਾ ਭਾਰ 34 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸੈਂਪਲ ਪਾਰਸਲਾਂ ਅਤੇ ਬਲਕ ਪਾਰਸਲਾਂ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ 'ਆਰ. ਕੇ.' ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਲ ਐਚ. ਸੀ. ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।ਰੁਕ੍ਹਾ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮਲਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਰਸਾਇਣਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।"

4. ਇਸ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਾਹਨ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਖਾਨ ਨੂੰ ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਐਂਡ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੱਤ ਥੈਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਭੁੱਕੀ ਸੀ।ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਆਰੋਪੀਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

5. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਜੱਜ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ No.IIT/17.11.2009/11 ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 8.9.2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਦੀ

ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 2-2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

6. ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ.]

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

7. ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਗੋਗੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਰ ਬੈਗ ਵਿੱਚ 34 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਸੱਤ ਬੈਗ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਸਨ।ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਵਾਹਨ ਤੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਤੱਥ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਕਾਰਕ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

8. ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਨਰੇਸ਼ ਦਿਲਾਵਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਹੈ।

9. ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਿਲੀਪ ਅਤੇ ਅਨਰ ਬਨਾਮ ਐੱਮ. ਪੀ.[3] ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਲਾਭ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

10. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈਃ-

ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ; ਪਰ

ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ;

ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ?

11. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਨੂੰ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂਃ

"50. ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

[3] [(2007) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 450]

(1) ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਧਾਰਾ 41, ਧਾਰਾ 42 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਦੇ ਧਾਰਾ 42 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ।

(3) ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਵੇ।

(4) ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਰਤ ਦੀ ਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(5) ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦਾਰਥ, ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਲਿਜਾਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 (1974 ਦਾ 2) ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(6) ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ ਅਤੇ ਬਹੱਤਰ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਆਪਣੇ ਤੁਰੰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ।"

12. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ "ਨਿੱਜੀ ਖੋਜ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ "ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ' ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

13. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁੱਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਉੱਤੇ ਵਿਕਸਤ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ [4] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ।ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 57 ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਿੱਟੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨਃ

57. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨਃ

(1) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪੂਰਵ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਗਜ਼ਟਿਡ

ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।

(2) ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ।

(3) ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ, ਅਗਾਊਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉੱਤੇ, ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੋਜ ਲਈ ਇੱਕ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਪਰ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਵਸਤੂ ਸ਼ੱਕੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਏਗੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਿੱਥੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ)

(4) ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਢਿੱਲ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਧਨ

[4] [(1999) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 172]

ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇਲਾਜ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਇੱਕ ਬੱਦਲ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਬੇਲੋੜੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।ਇੱਕ ਅਣਉਚਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਜ਼ਾ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 50 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ।

(5) ਇਹ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਉਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲੱਭਣਾ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ।ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(6) ਜਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ, ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸ਼ੱਕੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(7) ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ, ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ।

(8) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ।

(9) ਇਹ ਕਿ ਪੂਰਨ ਮੱਲ ਕੇਸ [(1974) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 345] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਚੀਜ਼, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(10) ਕਿ ਅਲੀ ਮੁਸਤਫ਼ਾ ਕੇਸ [(1994) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 569] ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੂਰਨ ਮੱਲ ਕੇਸ [(1974) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 345] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਫਰਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਰਥੀ ਚੰਦ ਕੇਸ [(1996) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 37] ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸ [(1996) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 288] ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਆਪਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪੂਰਨ ਮੱਲ ਕੇਸ [(1974) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 345] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ।"

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਭਾ ਜਡੇਜਾ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ [5] ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਸੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 24 ਅਤੇ 29 ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਃ

24. ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ((1999) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 172) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਿ ਕੀ ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਸੀ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਸ਼ੱਕੀ) ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ "ਸੂਚਿਤ" ਕਰੇ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

[5] [(2011) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 609]

ਉਸ ਦਾ ਕਥਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵਸਤੂ ਸ਼ੱਕੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੱਕੀ ਨੂੰ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।ਅਸੀਂ ਆਦਰ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਭਰਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਜ਼ਾਕ ਬਣਾਵੇਗੀ।

... ...

29. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡੀ ਪੱਕੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਸੱਤਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ, ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲੇ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਥੋਪਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਸੂਚੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਏ।ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਥਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"(ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ)

14. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਚੀਜ਼-

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ.]

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਗਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੰਟਰਾਬੈਂਡ ਦੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਨਿੱਜੀ ਖੋਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੇਗੀ।

15. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ' ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।-

"15. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਬੈਗ, ਬ੍ਰੀਫਕੇਸ ਆਦਿ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਉੱਥੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਭਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।ਬੈਗ, ਬ੍ਰੀਫਕੇਸ, ਕੰਟੇਨਰ ਆਦਿ ਤੋਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਐੱਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਧਾਰਾ 50 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।ਦੂਜਾ, ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਤੀਜਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮਦਨ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਐੱਚ. ਪੀ. ਰਾਜ ((2003) 7 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 465) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਡੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹੁਣ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:(ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੀ. 471, ਪੈਰਾ 16)

"16. ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਖੋਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਿਸੇ ਵਾਹਨ ਜਾਂ ਕੰਟੇਨਰ ਜਾਂ ਬੈਗ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਕਲੇਮਾ ਤੁੰਬਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [(1999) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 257], ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ [(1999) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 172] ਅਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [(2001) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 28])।ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਮਾਰਤ, ਵਾਹਨਾਂ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੇਸ[1] ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਸੀ।ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ, ਵਿਵਾਦ

[6] [(2010) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 746]

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

16. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ "ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ" ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਾਹਨ ਜਾਂ ਕੰਟੇਨਰ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ।

17. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 57 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ (3) ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ "ਸਿਰਫ਼" ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਪਰ ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤੇ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਪਦਾਰਥ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਸੂਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਇਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ "ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ" ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਵਾਹਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸਿੱਧੇ ਸਿੱਟੇ (3) ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਗਿਆ ਹੈ।

18. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਿਲੀਪ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹਨ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਦਿਲੀਪ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। 19. ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 34 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਵਾਲੇ ਭੁੱਕੀ ਦੇ ਸੱਤ ਥੈਲੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

20. ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਰੀ ਹੋਣਾ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖਾਨ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 10 ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਡਿਫਾਲਟ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

21. ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆ ਨੂੰ 15 ਨਵੰਬਰ, 2019 ਤੱਕ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਕੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ।ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਖ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ।ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 01.12.2019 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ | ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ |